

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Passio Prima Ab auctore anonymo scripta atque ab Anastasio
Bibliothecario e lingua Græca in Latinam conversa, Ex eitione Mabillonii
cum variis Mss, et Photiana Passione collata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

A *ait, eidemque dedicavit. Porro cum miraculum, quod in laudati episcopi gratiam Sanctus patra- vit, seculo nono aut forte etiam paulo citius, uti in Annotatis eidem subdendis docebo, evenerit, certum omnino est, in Africam tum etiam propa- gatam fuisse Demetrii nostri cultum, quem ibidem etiam incrementa temporis lapsu sumpsisse, fas est colligere vel e solis, quibus miraculi istius narratio, ab Anastasio Bibliothecario in compen- dium contracta, apud Mabillonium tom. 1 Veterum Analectorum pag. 95 terminatur, sequenti- bus hisce verbis: Per orationes ejus S. Demetrii videlicet si quis infirmus in eodem templo (per Cyprianum nempe episcopum exstructo) devotus advenerit, si perunctus fuerit de oleo lampadis ejus, illico sanabitur.*

Cappadocia- que obtinuit, uti et apud Syros alios- que

144 *Huic porro ecclesie, quam, nomini suo sa- cram, Sanctus in Africa habuit, altera adhuc, procul ab ea remota, quam dedicatam sibi De- metrius in Cappadocia olim habuit, adjungen- da est. Ita te Miraculorum edendorum libri tertii cap. quintum et ultimum docebit, e quo etiam, locum illum sacrum frequentem ad hunc fidelium, S. Demetrii opem implorantium, con- cursu, patrisque ejusdem patrocinio miracu- lis illustratum fuisse, intelliges; ut sane, nisi citati Miraculorum libri auctor anonymus a vero quod tamen haud ausim asserere, hic aberret, Sanctum nostrum in Cappadocia etiam venera- tione, Sanctis deferri solita, fuisse gavisum, du- bitandum haud appareat. Nec hac illum apud Russos, Syros Coptitasque fuisse destitutum, vel ex eo certum apparet, quod horum omnium, ut supra docui, Fastis sacris ad xxvi, quo etiam a Græcis colitur, Octobris diem sit insertus. Por- ro Bailletus tom. 3 Vitarum col. 115 sub finem verbis Gallicis, Latine a me redditis, sic scribit: Non dubitatur, quin Demetrii Thessalonicensis sit cultus, Parisiis stabilis in parva S. Dionysii Pas- sus post Deiparæ templum ecclesia, ubi sacellum in ejus honorem consecratum est, reliquæque, quas illius esse contendunt, servantur. Ita ille: ac merito sane, quin S. Demetrii cultus, Parisiis in parva verbis hisce memorata ecclesia stabilitus, ad Sanctum nostrum spectet, non dubitari, faci- lius vel idcirco existimo, quod, cum Demetrius sacrum in Terram Sanctam expeditionum tem- pore non semel sese, uti in Analectis, quæ tribus Miraculorum edendorum libris subjungam, do- cebo, Christianis Occidentalibus auxiliatorem adversus infideles præbuerit, mirum neququam si non tantum Parisiis, sed et pluribus aliis ec- clesie Occidentalis locis cultu ecclesiastico hono- raretur, deberet accidere.*

atque ipsos etiam Tur- cas.

145 *At vero aliud adhuc, quod unusquisque haud immerito miretur, commemorandum hic restat. Apud ipsos etiam Turcas Sanctus in ve- neratione est. Ita ex libro, qui Ars factorum historicorum, chartarum etc. notas chronicas examinandam inscribitur, intelligo. En verba, huc spectantia, quæ pag. 154 in eo occurrunt, e Gallicis Latine a me facta. Hic sanctus (Deme- trius nimirum) ab Italis S. DIMITRI appellatur. Turcæ nomine CASIN-GIUNI eum designant. Fabu- losas suas, ait princeps Cantimirus, de eo ha- bent Legendas, Musulmannumque fuisse eum as- severant; quod et de S. Georgio, qui apud eos Hydyriez vocatur, affirmant. Festa amborum ho- rum Sanctorum fisdem, quibus Christiani Orientales, scilicet xxiii Aprilis, et xxvi Octobris, ce- lebrant. Ad dies hosce Turcæ expeditiones suas ordinant. Post xxiii Aprilis diem in campum co-*

pias educunt, servitioque militari xxvi Octobris finem imponunt. Principis Cantimiri Opus, quod verbis hisce abs Artis cit. auctore laudatur, ad manum non habeo; quapropter penes hunc quantum ad ea, quæ hic tradit, fidem stare volo, Turcasque, qui, quod sane mirum est, sectæ suæ Demetrium, utut diu ante hanc exortam florue- rit, adscribunt, in veneratione eum habere, haud difficulter credo, eo etiam propendens, ut e ve- neratione, qua in illum feruntur, fortassis fa- ctum putem, ut tandem celeberrimum Thessa- lonicense Sancti templum (adi num. 92) Chri- stianis eriperint, atque in sectæ suæ fanum converterint.

AUCTOR
C. B.

PASSIO PRIMA

Ab auctore anonymo scripta atque
ab Anastasio Bibliothecario e lin-
gua Græca in Latinam conversa,

Ex editione Mabillonii cum variis Mss.
et Photiana Passione collata.

PROLOGUS

Domino piissimo imperatori Karolo a semper
Daugusto, Anastasius b exiguus coronam et
regnum cum Christo. Beati Demetrii Thessaloni-
censis martyris passionem atque miracula hortan-
tibus fratribus, et maxime viro peritissimo Johanne
Diacono c, vestræ fidei puritate ac scientiæ claritate
notissimo, nuper de Græco in Latinum transtuli
sermonem d, qui præfatus Johannes hujus Mar-
tyris, in domo quidem sua, miræ antiquitatis et
pulchritudinis oratorium habebat, tamen, qualis
iste Martyr Christi esset, ignorabat.

Auctor, cur
Sancti Pas-
sionem Latine
reddiderit,

a

b

c

d

2 Ego vero, sicut expertus sum apud Thessalo-
nicam, ubi preciosum corpus ejus conditum redolet
e, et splendore miraculorum refulget, innotui ei
per ordinem f. Sed quia imperium vestrum tanti
Agonistæ fraudari notitia novi, vobis quoque id
ipsum opportune mittere procuravi, quatinus vestra
magnitudo cum intercessionibus Sanctorum et
amicorum Dei, istius quoque prece apud Deum ob-
tinere gratiam valeat, et perfrui mereatur gloria
sempiterna. Rex regum et Dominus dominantium
regnum vestrum dextera sua protegat, et de tem-
porali ad æternam transferat regnum.

F
Caroloque
imperatorii
mittat, ex-
ponit.

e

f

ANNOTATA.

a *Ei scilicet, qui cognominatus fuit Calvus, annoque 871 obiit, uti in Commentario prævio num. 15 docui.*

b *Hic non alium, quam qui a S. R. E. mu- nere, quo functus est, bibliothecarius cognomi- natur, Vitamque S. Dionysii Areopagitæ, La- tinitate a se donatam, ad Carolum Calvum im- peratorem*

A. ANONYMO. *peratorem anno 876 misit, Anastasium designari, indubitatum apparet; quodnam autem ante tempus Anastasius hic S. Demetrii, Thessalonicensis martyris, quam hic damus, Passionem e lingua Græca in Latinam converterit, Commentarii præcii num. 15 vide expositum, intelligesque etiam ex ibidem dictis lucubrationem isthanc ab Anastasio ad Carolum Calvum imperatorem anno 875 aut altero e binis sequentibus missam fuisse.*

c *Hunc esse illum ipsum Johannem S. R. E. diaconum, in cujus gratiam Collectanea Græca, a Sirmondo edita, Latinitate, ut eidem Johanni, ecclesiasticam historiam meditati, adjumento essent, Anastasius donavit, Mabillonius tom. 1 Veterum Analectorum pag. 96 affirmat, nec quantum opinor, a veritate in hac sua assertione deviat.*

d *E voce nuper, qua hæc Anastasii assertio afficitur, simulque ex eo, quod Anastasius anno 875 aut altero e binis seqq., uti ad lit. b docui, ad Carolum Calvum imperatorem Sancti nostri Passionem miserit, consecrarium est, ut hanc certe haud diu ante annum 875 e Græco in Latinum sermonem transtulerit.*

e *Alludatne hic Anastasius ad unguentum, quod, cum Thessalonice versaretur ac proin ætate sua seu seculo nono e Sancti nostri Thessalonice tumulo prodigiose scaturierit, pro certo asseverare non ausim, licet interim jam inde ab eo tempore miraculum istud habuisse locum, indubitatum appareat, uti in Commentario præcio § VIII videre licet.*

f *Utinam Anastasius, ut, quo de cultu, quem Sanctus noster scriptoris illius ætate seu seculo nono Romæ habuerit, certo constaret, quidquam hic protulisset, unde sibi, S. Demetrium, cui Johannes diaconus in domo sua oratorium consecratum habebat, unum eundemque cum Sancto nostro Thessalonicensi martyre homonymo esse, exploratum exstiterit! Vide Commentarii præcii num. 141.*

CAPUT UNICUM

C *Sanctus fidem prædicat, Maximiano imperatori, ad gladiatorum spectaculum properanti, captivus sistitur, illiusque jussu custodiæ primum mancipatur, ac deinde etiam occiditur.*

Sanctus, dum fidem prædicat, a b

Cum imperator Maximianus in Thessalonicensium degeret civitate a, homo superstitiosus piæ religionis auditores persequabatur, et interficiebantur ab eo b. Inter quos erat beatus Demetrius, manifestum faciens semetipsum absque ullo timore, qui a juventute et bona egerat opera, et alios docuerat. Docebat enim, qualiter divina Sapientia descenderat ad terram de celo, ut hominem, qui mortuus fuerat peccato, vivificaret sanguine proprio c.

Maximiano imperatori gladiatorum spectaculum, c

d Cum hæc et alia multa prædicaret, quidam ministri imperatoris, qui ad capiendos Christianos fuerant deputati, tenentes sanctum Demetrium imperatori obtulerunt Maximiano.

Contigerat enim ire imperatorem ad stadium civitatis propter eos, qui ad singulare certamen fuerant congressuri. Illic enim parabatur per quasdam tabulas circulus circumseptus, ubi suspecturus erat eos, qui ex adverso invicem theatrice se impugnant d. Quia delectatio erat ei adspicere humani sanguinis fusionem.

5 Verumtamen non sine cura et sollicitudine habebat quod esse sibi delectabile cernebatur. Flagrabat autem desiderio circa quemdam, Lyæum nomine, monomachum, qui jam multos virtute ac mole corporis abusus, exstinxerat, occidendi experimentum per meditationem et consuetudinem possidens. Hunc eo quod omnes formidarent, et nullus, ei qui resisteret, videretur, inter primos Maximianus habebat, et diligebat, et libenter in eum respiciebat.

6 Landabat autem et mirabatur, et quasi super magna re in superbia viri gloriabatur e. Porro cum prope stadium pervenisset, tunc adducunt ei, qui ceperant, beatum Demetrium. Audiens autem imperator, quod Christianus esset, quia se totum ad presentiam spectaculi contulerat, beatum Demetrium jussit ibidem juxta stadium exsistere, et penes publicum balneum custodiri. Ipse vero Imperator residens, Lyæo introducto, interrogabat, quis singulare cum eo vellet inire certamen, dona promittens et proponens f.

7 Et quidam adolescens nomine Nestor g, a superioribus exsilens gradibus, adversus Lyæum stabat, singularem confictum arripere cupiens: ita ut obstupescebat Maximianus vocaret ad se Nestorem, qui ad hoc exsilierat, illique daret consilium dicens: Novi, quod te pecuniarum ægestas ad tantum phantasie fecerit elevari, ut aut superans divitias repentinas adquires; aut voto fraudatus, cum vita molestante careas egestate. Ego autem tibi ob miserationem qua adornaris etatis, dabo etiam pro solo ausu condigna et sufficientia dona, et vade, habes cum vita etiam dona. Lyæo vero temetipsum ne objicias, quoniam multos te potentiores devicit.

8 His Nestor auditis, nec recipit monita imperatoris, neque formidavit de virtute Lyæi; imperatori autem respondit: Nec pecuniis, ut adseruistis, ad hunc agonem veni, sed ut meliorem Lyæo memetipsum reddam h. Mox ergo tam imperator, quam hi, qui circa erant, Lyæo faventes, in iram dictis Nestoris consurgunt i, jactantiam ejus non ferentes: imperator vero confortabat Lyæum, et fidum eum reddebat. At ille dignum se imperatorio judicio festinabat ostendere. Cumque facta fuisset congressio, mortalem Lyæus suscepit ictum, et protinus mortuus est, et extremam fecit imperatori confusionem.

9 Unde nec ullis pactis et repromissis pecuniis Nestori recompensans k, sed mox in suo solio resiliit, et tristis ad palatium reversus est. Cum autem ei quidam de Demetrio suggestissent, statim in ira permotus in ipso loco, in quo fuit retentus, jussit eum lanceis perforari. Ita beatus Demetrius bonæ confessionis martyrium consummavit. Corpus vero ejus ab interfecto viri noctu latenter venerunt, et sumentes illud ex ipsis, in quibus projectum fuerat pulveribus, et comportata terra, quantum poterunt, abscondere curaverunt, ne læsionem ab aliquo de trucibus et cruentis animalibus sustineret.

quo Lyæum, sibi dilectum, de certamine visurus erat, d

adeunt, captivus sistitur, jussu illius custodiæ mancipatur, e

E

f ac deinde, cum a Nestore, singulari sese, nequam impatore id dissuadente, g

certamini committere contra Lyæum ausu, necatus hic fuisset, h

i

etiam occiditur, ipsoque, quo hoc factum, loco terræ mandatus k

A sustineret. Nulli autem post hæc curæ fuit transferre corpusculum Sancti, sed manebat sub signo m.

m ecclesia, post
ca ibidem et
extructa,
fuit honora-
tus.
n
o
p

10 Porro ut modicum celebraretur, non pauca in eodem loco facta sunt virtutum ac san-
nitatum insignia his, qui fide eum invocabant.
Cum jam fuisset meritum Martyris divulgatum,
Leontius quidam n Deo amabilis, vir adornans
thronum Illyricorum prefecturæ, domum, quæ
sanctissimum continebat Martyris corpus, cum
humillima esset, et undique obruta et coangustata
porticibus publici balnei ac stadii, universa no-
centia mundavit et expurgavit, prædiansque am-
plioribus dilatavit o eam, et erexit ibi oratorium p
in honore sancti martyris Demetrii, ad laudem Do-
mini nostri Jesu Christi, cum quo est Patri et Spi-
ritui Sancto gloria, honor et imperium in sæcula
sæculorum.

ANNOTATA.

a Cum de Maximiano imperatore, sub quo S.
Demetrius martyrium subit, sermo hic sit, non
alium, quam Maximianum Galerium, hic desi-
gnari, necesse est. Ad Commentarium prævium
num. 57 et seq.

B b In codice nostro signato † Ms. 84, uti
et in Ms. Rubæ-vallis exemplari habetur :
Cum imperator Maximianus in Thessalonicen-
sium degeret civitate homo superstitiosus, piæ
religionis auditores persequerentur et interficie-
bantur. Verum nostra lectio, Latina constructio-
ne spectata, indubie præstat; utrum autem et
textui Græco, qui respondens imperfecto Per-
sequerentur, sensum passivum hic habenti hu-
jusque nihilominus haud capaci, deductum a
verbo Δοκείν, passivam simul et terminationem
et significationem admittenti, tempus verosimi-
lissime complectitur, conformior existat, pro certo
nequeo edicere, cum Græcam Sancti nostri Vi-
tam, quam Latinam Anastasius fecit, ad
manum non habeam. Interim, cum Mombritius
legat, Cum imperat Maximianus in Thessa-
lonicensium degeret civitate, piæ religionis au-
ditores persecutionem patiebantur et interficie-
bantur ab eo, nescio, an forsitan primævus tex-
tus Græcus Latine haud aptius conformiusque ad
auctoris sensum redderetur hoc modo : Cum im-
perator Maximianus, homo superstitiosus, in Thessa-
lonicensium degeret civitate, piæ Religionis au-
ditores persecutionem patiebantur et interficieban-
tur ab eo.

c Non tantum prædicasse aliosque docuisse,
sed et civitatem Thessalonicensem ad Christum
adduxisse S. Demetrium, Passio ejus, a Photio
in Bibliotheca suppeditata, docet; et sane Sanctum,
si non totam civitatem Thessalonicensem
fidei lumine illustravit, multum tamen in ea
protulisse fructum, sat certum apparet. Ad
Commentarium prævium num. 37 et tribus
seqq.

d In Mss. nostris Trevirensi S. Maximini et
Rubæ-vallis exemplaribus, quibus etiam codex
noster, signatus † Ms. 84, consonat, ita legi-
tur : Hic enim parabantur per quasdam tabulas
circulus circumseptus, ubi suscepturus erat eos,

qui ex adverso invicem theatrice impugnaverant. Verum nec hæc, nec nostra lectio, ut ista
etiam aliquanto forte melior, admittenda vide-
tur. Lectorem cur ita existimem docebo in An-
notatis, quæ infra subjungam textui, qui trans-
scriptis hisce Passionis Anastasiana verbis in
Passione Sancti altera, proxime huic, e qua et-
iam, uti in Commentario prævio num. 15 et seq.
docui, promanasse videtur, subjicienda, respon-
det.

e Photiana Sancti Vita de Lyæo, qui alias Lycus
aut etiam Libeus vocatur, hoc loco dumtaxat ha-
bet : Erat autem gladiatorum alter maximus tyranni
amicus, qui omnium optime videbatur pugnare, no-
mine Lyæus.

f Duos dumtaxat, Lyæum videlicet et Ne-
storem, die illo, quo Maximiano, ad gladiato-
rum spectaculum properanti, S. Demetrium ca-
ptum stiterunt, singulari certamine decertaturos
fuisse, Photiana illius, prout Latine versa ex-
stat, Passio indicare videtur, uti etiam Nesto-
rem gladiatorem fuisse. Verbis enim, ad litem
præcedentem recitatis, proxime hæc habet
subnexa : Qui autem cum illo (Lyæo nimirum)
eo die depugnaturus venerat, plebeius erat, ju-
venis ætate, nomine Nestor. Verum verba, ad
lit. præced. recitata, e quibus illud, si una cum
verbis, hic jam transcriptis, considerentur, appa-
ret, Græco Photii textui haud sat accurate
consonant. Hic enim sic habet : Ἦν δὲ τῶν μονομάχων
ὁ μέγιστος τῶ τυράννου καὶ φιλοῦμενος καὶ δοκῶν κα-
τὰ πάντων ἀριστέων, Λυαῖος ὄνομα · hæc autem
Græca verba, strictiori interpretatione adhibita
ita sonant Latine : Erat autem Gladiatorum ille
(non alter, quod bene notandum) qui tyranno
et maxime diligebatur et contra omnes pugnando
prævalere posse videbatur, nomine Lyæus.

g Plebeium hunc fuisse, Photiana Sancti Vita
(adi, quæ ex hac ad lit. præced. dedi, verba) di-
serte tradit, idque etiam, quæ hic mox in Anasta-
siana Sancti Vita de Nestore subduntur, satis
ostendunt.

h Ms. Trevirensis S. Maximini habet : Sed ut
meliorem Lyæo memetipsum ostendam.

i In Ms. Rubæ-vallis legitur : Irati sunt dictis
Nestoris.

k In Ms. Trevirensi S. Maximini additur vi-
ctoriam.

l Qui Sancti corpus a fidelibus fuerit sepul-
tum in Photiana ejus Passione ita exponitur : Pii
vero corpus Martyris clam de nocte, quando
illis impiorum terror permittebat, in ruderi-
bus, in quibus interfectus erat, effossa terra, sepe-
liunt.

m Voci huic substituendum puto Terra vel Hu-
mo, rationemque, cur ita existimem, Commenta-
rii prævii num. 78 exposui.

n Hic verosimiliter seculo quinto ineunte flo-
ruit. Ad Commentarium prævium num. 74.

o Ms. Rubæ-vallis habet Ditavit.

p Ne hinc inferas, ædem sacram, quam Leon-
tius S. Demetrio Thessalonicæ extruxit, exiguae
dumtaxat molis ædificium fuisse. Videsis, quæ
Commentarii prævii § VII disputata sunt.

